

ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

για τα προβλήματα ρευστότητας στον πρωτογενή τομέα

(εκκρεμείς πληρωμές Πυλώνα ΙΙ, ΟΣΔΕ 2026, λειτουργία ΚΥΔ, κόστος παραγωγής)

1. Εισαγωγή

Ο αγροτικός τομέας και οι επαγγελματίες που τον υποστηρίζουν βρίσκονται αντιμέτωποι με μια συσσώρευση προβλημάτων που επηρεάζουν άμεσα τη ρευστότητα, την παραγωγική διαδικασία και τη βιωσιμότητα της υπαίθρου. Οι εκκρεμείς πληρωμές του Πυλώνα ΙΙ, η καθυστέρηση ενεργοποίησης του ΟΣΔΕ 2026, η αβεβαιότητα για το πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων Υποδοχής Δηλώσεων και η εκτίναξη του κόστους παραγωγής δημιουργούν συνθήκες έντονης πίεσης για παραγωγούς, γεωτεχνικούς, γεωπονικά καταστήματα και προμηθευτές αγροτικών εφοδίων.

Το ζήτημα δεν αφορά μόνο την έγκαιρη καταβολή ενισχύσεων. Αφορά την ομαλή εφαρμογή της ΚΑΠ, τη δυνατότητα των παραγωγών να συνεχίσουν την παραγωγική τους δραστηριότητα, την τήρηση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των γεωτεχνικών και την προστασία ενός ευρύτερου επαγγελματικού οικοσυστήματος που στηρίζει καθημερινά την ελληνική αγροτική οικονομία.

2. Συνοπτική αποτύπωση βασικών ζητημάτων

Ζήτημα	**Κύρια επίπτωση**
Απλήρωτες ανειλημμένες υποχρεώσεις Πυλώνα ΙΙ	Εκκρεμότητες περίπου 200 εκατ. ευρώ σε έργα και μέτρα, με ανάγκη άμεσης διοικητικής και θεσμικής λύσης.
Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα	Πρόσθετες οφειλές περίπου 250 εκατ. ευρώ προς παραγωγούς, που μετακυλίονται σε γεωτεχνικούς και προμηθευτές.
ΟΣΔΕ 2026	Καθυστέρηση έναρξης, περιορισμένος χρόνος αποσφαλμάτωσης, έλεγχων και ομαλής υποβολής δηλώσεων.
ΚΥΔ	Αβεβαιότητα για πιστοποίηση, πρόσβαση στο σύστημα, ρόλο γεωτεχνικών και επαγγελματικά δικαιώματα.
Κόστος παραγωγής	Αύξηση κόστους εισροών, μείωση ρευστότητας, δυσκολία σποράς και εξόφλησης υποχρεώσεων.

3. Εκκρεμείς πληρωμές ανειλημμένων υποχρεώσεων Πυλώνα ΙΙ

Υπάρχει σοβαρό ζήτημα με τις απλήρωτες ανειλημμένες υποχρεώσεις του Πυλώνα ΙΙ, οι οποίες αφορούν κυρίως τα ακόλουθα έργα και μέτρα:

- Δημόσια εγγειοβελτιωτικά έργα
- LEADER
- Μέτρο γεωργικών συμβούλων
- Μέτρο συνεργασίας
- Μεταποίηση
- Σχέδια Βελτίωσης
- Δασικές παρεμβάσεις

Το συνολικό ύψος των εκκρεμών αυτών πληρωμών εκτιμάται περίπου στα 200 εκατομμύρια ευρώ. Παράλληλα, υπάρχουν επιπλέον οφειλές περίπου 250 εκατομμυρίων ευρώ από τον Πυλώνα ΙΙ σε γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα προς τους παραγωγούς.

Η καθυστέρηση αυτή δεν παραμένει μόνο στο επίπεδο του παραγωγού. Οι παραγωγοί, μη έχοντας εισπράξει τις ενισχύσεις τους, αδυνατούν με τη σειρά τους να εξοφλήσουν γεωτεχνικούς, γεωπονικά καταστήματα, φυτοφαρμακεία, προμηθευτές εφοδίων και λοιπές επαγγελματικές υποχρεώσεις. Έτσι, η εκκρεμότητα μετατρέπεται σε αλυσίδα οικονομικής ασφυξίας σε ολόκληρη την αγροτική οικονομία.

4. Ιστορικό και αιτίες των καθυστερήσεων

Οι καθυστερήσεις στις πληρωμές φαίνεται να προέκυψαν κυρίως από δύο κατηγορίες περιπτώσεων.

Πρώτον, υπήρχαν έργα ή αιτήματα πληρωμής τα οποία δεν πρόλαβε ο Φορέας Διαχείρισης να ελέγξει, να τα ομαδοποιήσει σε παρτίδες και να τα αποστείλει στον ΟΠΕΚΕΠΕ, του οποίου οι αρμοδιότητες έχουν πλέον μεταφερθεί στη Γενική Διεύθυνση Ελέγχων, Ενισχύσεων και Πληρωμών (ΓΔΕΛΕΠ) της ΑΑΔΕ.

Δεύτερον, υπήρχαν περιπτώσεις που ελέγχθηκαν από τον Φορέα Διαχείρισης, έγιναν παρτίδες και διαβιβάστηκαν στον ΟΠΕΚΕΠΕ, αλλά δεν πρόλαβαν να εκκαθαριστούν έως την 31η Δεκεμβρίου 2025.

Επειδή το προηγούμενο πρόγραμμα έκλεινε στο τέλος του 2025, τα έργα αυτά βρέθηκαν χωρίς διαθέσιμο προϋπολογισμό και κατέστη αναγκαίο να εκδοθούν αποφάσεις ανειλημμένων υποχρεώσεων, ώστε να μεταφερθούν στο επόμενο πρόγραμμα. Οι αποφάσεις αυτές έχουν πλέον εκδοθεί και πρέπει άμεσα να δρομολογηθεί η διαδικασία αποπληρωμής.

5. Διαφορετική αντιμετώπιση ανά κατηγορία εκκρεμότητας

Φαίνεται ότι απαιτείται διαφορετική διαδικασία για τις δύο κατηγορίες εκκρεμών πληρωμών.

Για τα έργα που έχουν ήδη ελεγχθεί, έχουν γίνει παρτίδες και βρίσκονται στη ΓΔΕΛΕΠ απαιτείται πιθανότατα νομοθετική ρύθμιση, ώστε να επιτραπεί η αλλαγή των λογοτύπων και του τίτλου του προγράμματος και να μπορέσουν να πληρωθούν απευθείας από τη ΓΔΕΛΕΠ.

Για τα έργα που δεν έχουν ακόμη ελεγχθεί, δεν έχουν γίνει παρτίδες και δεν έχουν αποσταλεί στον ΟΠΕΚΕΠΕ, πρέπει να οριστεί εκ νέου αρμόδιος Φορέας Διαχείρισης, ο οποίος θα τα αναλάβει, θα τα ελέγξει, θα τα ομαδοποιήσει και θα τα αποστείλει στη ΓΔΕΛΕΠ για πληρωμή.

Το κρίσιμο είναι να υπάρξει άμεσα σαφές χρονοδιάγραμμα, διοικητική ευθύνη και θεσμική λύση, ώστε να μη χαθεί άλλος χρόνος.

6. Καθυστέρηση ΟΣΔΕ 2026

Ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα αποτελεί η καθυστέρηση στην έναρξη και ομαλή λειτουργία του ΟΣΔΕ 2026. Η καθυστέρηση αυτή δεν είναι απλό τεχνικό ζήτημα. Επηρεάζει άμεσα ολόκληρη την αγροτική οικονομία, καθώς το ΟΣΔΕ αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία στηρίζονται οι δηλώσεις καλλιέργειας, οι ενισχύσεις, οι έλεγχοι, η ενεργοποίηση δικαιωμάτων και η πρόσβαση των παραγωγών σε χρηματοδοτικά εργαλεία.

Η καθυστέρηση στο άνοιγμα των δηλώσεων ΟΣΔΕ 2026 συνδέεται και με την αδυναμία ενεργοποίησης της Κάρτας Αγρότη, δηλαδή ενός βασικού εργαλείου άμεσης ρευστότητας για τους παραγωγούς. Οι τράπεζες χρειάζονται στοιχεία από τις δηλώσεις για να εγκρίνουν τα αντίστοιχα πιστωτικά όρια. Έτσι, οι παραγωγοί μένουν χωρίς πρόσβαση σε κρίσιμη ρευστότητα την περίοδο που πρέπει να αγοράσουν σπόρους, λιπάσματα, φυτοπροστατευτικά προϊόντα, καύσιμα και λοιπά εφόδια.

Η καθυστέρηση αυτή δημιουργεί αλυσιδωτές συνέπειες:

- περιορίζεται ο διαθέσιμος χρόνος για αποσφαλμάτωση και τεχνικούς ελέγχους,
- αυξάνεται ο κίνδυνος λαθών στις δηλώσεις και στις χαρτογραφικές αποτυπώσεις,
- μειώνεται ο χρόνος για διορθώσεις και διασταυρωτικούς ελέγχους,
- πιέζονται τα ΚΥΔ και οι γεωτεχνικοί να ολοκληρώσουν μεγάλο όγκο εργασιών σε σύντομο διάστημα,
- δημιουργείται κίνδυνος νέων καθυστερήσεων στις πληρωμές των παραγωγών,
- οι παραγωγοί δυσκολεύονται να προγραμματίσουν την καλλιεργητική περίοδο και τις οικονομικές τους υποχρεώσεις.

7. Αβεβαιότητα για το θεσμικό πλαίσιο των ΚΥΔ

Ένα δεύτερο κρίσιμο ζήτημα είναι η αβεβαιότητα για τον ρόλο και τη λειτουργία των Κέντρων Υποδοχής Δηλώσεων. Τα ΚΥΔ αποτελούν βασικό κρίκο στη διαδικασία υποβολής της Ενιαίας Αίτησης Ενίσχυσης, καθώς υποβοηθούν τους παραγωγούς στη συμπλήρωση και υποβολή των δηλώσεων ΟΣΔΕ.

Ο ΟΠΕΚΕΠΕ έχει δημοσιεύσει πρόσκληση πιστοποίησης ΚΥΔ για τα έτη 2022-2027, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι τα ΚΥΔ εντάσσονται σε συγκεκριμένο θεσμικό και διοικητικό πλαίσιο. Σήμερα, όμως, δημιουργείται έντονη αβεβαιότητα για το αν το υφιστάμενο πλαίσιο θα συνεχιστεί, αν θα υπάρξει νέα πιστοποίηση, αν θα ισχύσουν τα ΚΥΔ που λειτουργούσαν τα προηγούμενα έτη ή αν θα εφαρμοστεί νέο μοντέλο.

Η αβεβαιότητα αυτή επιτείνεται από δημόσιες αναφορές για νέα εφαρμογή δηλώσεων ΟΣΔΕ 2026, για μετάβαση λειτουργιών προς την ΑΑΔΕ και για ενδεχόμενη αλλαγή του ρόλου των ΚΥΔ. Ανεξάρτητα από το τελικό μοντέλο, απαιτείται άμεση, επίσημη και σαφής ενημέρωση.

8. Πρακτικά προβλήματα που δημιουργούνται στα ΚΥΔ

- **Αδυναμία προγραμματισμού**

Τα ΚΥΔ δεν γνωρίζουν αν θα συνεχίσουν να λειτουργούν με το ίδιο καθεστώς ή αν θα χρειαστεί νέα διαδικασία πιστοποίησης. Αυτό δημιουργεί αδυναμία προγραμματισμού σε προσωπικό, υποδομές, εξοπλισμό, συμβάσεις, λογισμικό και οικονομικές υποχρεώσεις.

- **Ασαφής πρόσβαση στο σύστημα**

Δεν υπάρχει σαφής εικόνα για το ποιος θα έχει την ευθύνη υποστήριξης των παραγωγών, ποια θα είναι η διαδικασία πρόσβασης στο σύστημα, ποιοι χρήστες θα πιστοποιηθούν και με ποια κριτήρια.

- **Κίνδυνος ανεπαρκούς εκπαίδευσης**

Αν υπάρξει νέα εφαρμογή ή νέο τεχνικό πλαίσιο, απαιτείται επαρκής χρόνος εκπαίδευσης των χειριστών και δοκιμαστικής λειτουργίας. Διαφορετικά αυξάνεται ο κίνδυνος σφαλμάτων στις δηλώσεις.

- **Έκθεση απέναντι στους παραγωγούς**

Τα ΚΥΔ βρίσκονται εκτεθειμένα απέναντι στους παραγωγούς, οι οποίοι ζητούν απαντήσεις για δηλώσεις, πληρωμές, Κάρτα Αγρότη, δικαιώματα και προθεσμίες, χωρίς τα ίδια τα ΚΥΔ να έχουν λάβει πλήρη επίσημη ενημέρωση.

- **Συμπίεση εργασιών σε μικρό χρονικό διάστημα**

Η καθυστερημένη έναρξη οδηγεί σε υπερβολικό φόρτο εργασίας σε περιορισμένο χρόνο, με πίεση στους εργαζόμενους, μεγαλύτερη πιθανότητα λαθών και δυσκολία εξυπηρέτησης παραγωγών.

- **Κίνδυνος αποκλεισμού παραγωγών**

Η πλήρης ψηφιοποίηση χωρίς επαρκή υποστήριξη μπορεί να αποκλείσει παραγωγούς μεγαλύτερης ηλικίας, παραγωγούς σε απομακρυσμένες περιοχές ή όσους δεν έχουν ψηφιακή εξοικείωση.

9. Διασφάλιση του ρόλου των γεωτεχνικών στην επιστημονική υποστήριξη των Ελλήνων παραγωγών

Για το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, το ζήτημα των ΚΥΔ δεν είναι μόνο διοικητικό ή τεχνικό. Αφορά και τη διασφάλιση του επιστημονικού ρόλου και των επαγγελματικών δικαιωμάτων των γεωτεχνικών. Οι επαγγελματικές δραστηριότητες και οι περιπτώσεις υποχρεωτικής απασχόλησης γεωτεχνικών καθορίζονται, ανά ειδικότητα, στο Π.Δ. 344/2000, γεγονός που καθιστά αναγκαία την αποφυγή οποιασδήποτε υποβάθμισης της επιστημονικής υποστήριξης των παραγωγών.

Επισημαίνεται ότι, η υποβολή δηλώσεων ΟΣΔΕ δεν συνιστά απλή γραμματειακή καταχώριση. Προϋποθέτει γνώση καλλιεργειών, αγροτεμαχίων, επιλεξιμότητας, οικολογικών σχημάτων, αιρεσιμοτήτων, δεσμεύσεων, γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων, ειδικών καθεστώτων και πραγματικών συνθηκών παραγωγής.

Συνεπώς, οποιοδήποτε νέο μοντέλο λειτουργίας πρέπει να βασίζεται στη συμμετοχή γεωτεχνικών επιστημόνων, η οποίοι και θα έχουν την επιστημονική ευθύνη της διαδικασίας, παρέχοντας κα την απαιτούμενη υποστήριξη στους παραγωγούς.

10. Εκτίναξη του κόστους παραγωγής

Το τρίτο μεγάλο πρόβλημα είναι η εκτίναξη του κόστους παραγωγής, η οποία έχει δημιουργήσει συνθήκες ασφυξίας στον πρωτογενή τομέα.

Οι παραγωγοί βρίσκονται αντιμέτωποι με διαρκώς αυξανόμενες τιμές σε βασικές εισροές, όπως καύσιμα, ηλεκτρική ενέργεια, λιπάσματα, φυτοπροστατευτικά προϊόντα, ζωοτροφές, σπόρους, ανταλλακτικά, μηχανήματα και αρδευτικό κόστος. Η συνολική επιβάρυνση έχει αυξηθεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε σε πολλές περιπτώσεις η καλλιεργητική δραστηριότητα να καθίσταται οριακά βιώσιμη ή και ζημιογόνα.

Η κατάσταση αυτή έχει άμεσες συνέπειες στη δυνατότητα των παραγωγών να συνεχίσουν να καλλιεργούν. Πολλοί παραγωγοί δυσκολεύονται να μπουν στη νέα καλλιεργητική περίοδο, να προχωρήσουν στη σπορά, να αγοράσουν τα απαραίτητα εφόδια ή να εφαρμόσουν τις καλλιεργητικές φροντίδες στον σωστό χρόνο. Άλλοι αναγκάζονται να περιορίσουν τις εκτάσεις που καλλιεργούν, να μειώσουν τις εισροές ή να καθυστερήσουν κρίσιμες εργασίες, γεγονός που επηρεάζει άμεσα την παραγωγικότητα και το τελικό εισόδημά τους.

Το πρόβλημα επιτείνεται από το γεγονός ότι η ενίσχυση και η ρευστότητα που λαμβάνει ο παραγωγός δεν επαρκούν για να καλύψουν τις πραγματικές ανάγκες της παραγωγής. Όταν οι πληρωμές καθυστερούν, η πίεση γίνεται ακόμη μεγαλύτερη. Οι παραγωγοί δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους προς γεωπονικά καταστήματα, φυτοφαρμακεία, προμηθευτές εφοδίων, γεωτεχνικούς, μηχανικούς, εργολάβους αγροτικών εργασιών και λοιπούς επαγγελματίες της αγροτικής οικονομίας.

Επομένως, η καθυστέρηση στις πληρωμές δεν πλήττει μόνο τον παραγωγό. Δημιουργεί αλυσιδωτές επιπτώσεις σε ολόκληρο το παραγωγικό και επαγγελματικό οικοσύστημα της υπαίθρου. Οι γεωτεχνικοί και οι επιχειρήσεις που στηρίζουν καθημερινά την αγροτική παραγωγή παραμένουν απλήρωτοι, ενώ ταυτόχρονα καλούνται να συνεχίσουν να παρέχουν υπηρεσίες, τεχνική υποστήριξη, εφόδια και συμβουλές χωρίς την απαραίτητη οικονομική ασφάλεια.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι η σημερινή κρίση δεν αποτελεί μεμονωμένο περιστατικό. Ο αγροτικός κόσμος έχει ήδη επιβαρυνθεί από συνεχόμενες δύσκολες χρονιές: την πανδημία Covid, την ενεργειακή κρίση, τις επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία, τις αυξήσεις στις τιμές των πρώτων υλών, τις ακραίες καιρικές συνθήκες, αλλά και τις επαναλαμβανόμενες καθυστερήσεις και αστοχίες στις πληρωμές των ενισχύσεων.

Αυτή η συσσωρευμένη πίεση έχει εξαντλήσει τα περιθώρια αντοχής πολλών παραγωγών. Χωρίς άμεση ρευστότητα, έγκαιρες πληρωμές και ουσιαστικά μέτρα στήριξης, υπάρχει κίνδυνος εγκατάλειψης καλλιεργειών, μείωσης της παραγωγής, αύξησης των χρεών και περαιτέρω αποδυνάμωσης της αγροτικής οικονομίας.

11. Αιτήματα και προτεινόμενες ενέργειες

1) Να ανακοινωθεί άμεσα σαφές χρονοδιάγραμμα πληρωμών για τις ανειλημμένες υποχρεώσεις του Πυλώνα ΙΙ.
2) Να υπάρξει νομοθετική ρύθμιση όπου απαιτείται, ώστε να πληρωθούν τα έργα που βρίσκονται ήδη στον ΟΠΕΚΕΠΕ.
3) Να οριστεί άμεσα αρμόδιος Φορέας Διαχείρισης για τις εκκρεμότητες που δεν έχουν ακόμη ελεγχθεί και δεν έχουν γίνει παρτίδες.
4) Να ενεργοποιηθεί άμεσα το ΟΣΔΕ 2026, με επαρκή χρόνο υποβολής, αποσφαλμάτωσης και ελέγχων.
5) Να υπάρξει επίσημη ενημέρωση για το καθεστώς πιστοποίησης και λειτουργίας των ΚΥΔ.
6) Να διευκρινιστεί αν θα ισχύσουν τα ήδη πιστοποιημένα ΚΥΔ ή αν θα απαιτηθεί νέα διαδικασία πιστοποίησης.
7) Να οριστούν οι τεχνικές και διοικητικές προϋποθέσεις πρόσβασης στο σύστημα.
8) Να δοθεί επαρκής χρόνος εκπαίδευσης και δοκιμαστικής λειτουργίας σε περίπτωση νέας εφαρμογής.

9) Να διασφαλιστεί η συμμετοχή γεωτεχνικών επιστημόνων στη διαδικασία.
10) Να αποφευχθεί ο αποκλεισμός παραγωγών με χαμηλή ψηφιακή εξοικείωση.
11) Να ληφθούν πρόσθετα μέτρα στήριξης για την αντιμετώπιση του αυξημένου κόστους παραγωγής και της έλλειψης ρευστότητας.

12. Συμπεράσματα

Η κατάσταση έχει φτάσει σε οριακό σημείο. Οι καθυστερήσεις στις πληρωμές του Πυλώνα ΙΙ, η μη έγκαιρη ενεργοποίηση του ΟΣΔΕ 2026, η απουσία σαφούς ενημέρωσης για το νέο πλαίσιο λειτουργίας των ΚΥΔ και η εκτίναξη του κόστους παραγωγής δημιουργούν συνθήκες ασφυξίας για παραγωγούς και γεωτεχνικούς.

Το ΟΣΔΕ δεν είναι απλή διαδικασία καταχώρισης στοιχείων. Είναι κρίσιμο εργαλείο εφαρμογής της ΚΑΠ, ενεργοποίησης δικαιωμάτων, πληρωμών, ελέγχων, γεωργοπεριβαλλοντικών δεσμεύσεων και χρηματοδότησης των παραγωγών. Η καθυστέρηση στην έναρξή του επηρεάζει άμεσα τη ρευστότητα των παραγωγών, την Κάρτα Αγρότη, την προμήθεια εφοδίων και τελικά την ίδια την παραγωγική διαδικασία.

Για τον λόγο αυτό απαιτείται άμεσα επίσημη ενημέρωση, σαφές θεσμικό πλαίσιο, επαρκής χρόνος προσαρμογής, διασφάλιση του ρόλου των ΚΥΔ και προστασία των επαγγελματικών δικαιωμάτων των γεωτεχνικών. Το νέο σύστημα, όποια μορφή και αν λάβει, δεν πρέπει να οδηγήσει σε απαξίωση της επιστημονικής υποστήριξης ούτε σε αποκλεισμό παραγωγών που δεν μπορούν να ανταποκριθούν μόνοι τους στις ψηφιακές διαδικασίες.